

Sociālās inovācijas pakalpojumu sniegšanā – jauni partneri un pieejas

Kopsavilkums

Ievads

Šis ziņojums iepazīstina ar konstatējumiem pētniecības projektā, kurā tika pētīts, kā sociālajās inovācijās tiek iesaistīti jauni partneri – jo īpaši, sociālie partneri, pilsoniskā sabiedrība un neaizsargātā stāvoklī nonākuši cilvēki. Pētījumā “sociālās inovācijas” ir definētas kā jaunas idejas (produkti, pakalpojumi un modeļi), kas vienlaicīgi palīdz risināt sociālās problēmas, apmierina sabiedrības vajadzības un veido sociālās attiecības starp attiecīgajām grupām. Sociālajās inovācijās var ietvert tādus faktoros kā jauna veida līdzdalība lēmumu pieņemšanā, pakalpojumi (komerciāli vai nekomerciāli), kas skar konkrētu mērķa grupu sociālo situāciju, un pārmaiņas sociālās aprūpes sistēmās. Tā ir daļa no kultūras attīstības un sociālajām pārmaiņām.

Pētījums tika veikts ES līmenī, koncentrējoties galvenokārt uz Eiropas Sociālā fonda (ESF) ietekmi uz sociālajām inovācijām, sešās dalībvalstīs — Austrijā, Bulgārijā, Itālijā, Īrijā, Polijā un Zviedrijā. Tika pētīta inovāciju un sociālo partnerattiecību kultūra katrā valstī, kā arī analizēts, cik lielā mērā ES politika stimulē valsts līmeņa politiku. Pētījumā ir ietvertas arī trīs gadījumu izpētes, kas veiktas Īrijā, Slovēnijā un Zviedrijā, iepazīstinot ar pasākumiem, kuru sagatavošanā un īstenošanā ir iesaistīti sociālie partneri vai neaizsargātā stāvoklī nonākušie cilvēki.

Šā pētījuma mērķis ir, izmantojot uz pierādījumiem balstītu pieeju, informēt politikas debašu dalībniekus par sociālajām inovācijām un veicināt labāku izpratni par efektīviem un ilgtspējīgiem procesiem. Pētījuma nolūks ir arī izpētīt, kā sociālās inovācijas var tikt visefektīvāk atbalstītas dažādos to posmos, sākot no programmas uzsākšanas, konsekventi sniedzot labas kvalitātes pakalpojumus, līdz labas prakses piemēru atklāšanai.

Politikas konteksts

Lai risinātu 21. gadsimta sociālās un ekonomiskās problēmas, ir vajadzīga jauna pieeja, analizējot un īstenojot inovācijas vispār un jo īpaši sociālās inovācijas. Sociālās inovācijas arvien biežāk tiek uzskatītas par veidu, kā kompensēt gan valsts, gan ekonomikas neefektivitāti, pievēršoties ne tikai trūkumam, bet arī tādām lielākām problēmām kā novecojoša sabiedrība un klimata pārmaiņas. Taču sociālā inovācija nav jebkurš veids, kā risināt sociālās problēmas. Tehniskos izgudrojumus uzskata par inovācijām tikai tad, ja tie kļūst tirgū pieprasīti. Sociālajām inovācijām ir jāsniedz ilgtspējīgs labums to izmantotājiem.

Šobrīd sociālās inovācijas ir ES politikas darba kārtības centrā. Izaugsmes stratēģijā “Eiropa 2020” ir iekļautas skaidras norādes uz sociālajām inovācijām. Divas stratēģijas nozīmīgākās iniciatīvas ir “Eiropas platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību” un “Inovācijas savienība”.

Sociālās inovācijas arvien biežāk tiek uzskatītas par rīku, kas palīdzētu sasniegt pamatmērķus, kurus noteikusi Eiropas Komisija savā paziņojumā par sociālo ieguldījumu paketi “Sociālie ieguldījumi izaugsmei un kohēzijai”.

Būtiskākie secinājumi par valsts mēroga programmām

Sociālo partneru un nevalstisko organizāciju (NVO) iesaistīšanās sociālo inovāciju radīšanā un piemērošanā sešās apskatītajās valstīs atšķiras, tāpat atšķiras arī izpratne par šo ideju. Galvenās analizējamās interešu jomas bija programmas un iniciatīvas, kas attiecas uz politikas trijstūri “nodarbinātība – izglītība – sociālā politika”.

Lielākajai daļai sociāli inovatīvo programmu un iniciatīvu finansējumu nodrošina ESF. Tas var būt tāpēc, ka šīs programmas iekļaujas kopējā struktūrā un tiek nepārtraukti uzraudzītas. Sociāli inovatīvi projekti pastāv arī ārpus ESF darbības jomas, bet parasti tie netiek dēvēti par "sociālajām inovācijām".

Sociālie partneri, gan ar dažiem izņēmumiem, nekā nezina par sociālo inovāciju jēdzienu. Taču individuāli daži no tiem ir iesaistīti tādu sociālo inovāciju izveidē un veicināšanā, kas uzlabo apstākļus atstumtajām grupām, piemēram, cilvēkiem, kuri atrodas ārpus darba tirgus.

NVO bieži īsteno sociālās inovācijas, lai gan to iesaistīšanās programmu izstrādē galvenokārt ir neoficiāla, pilsoniskajai sabiedrībai vai brīvprātīgo sektoram oficiāli neiesaistoties ESF darbā ES līmenī.

Brīvprātīgo sektorā strādājošie galvenokārt saista sociālo inovāciju jēdzienu ar ESF, jo īpaši attiecībā uz darbu ar neaizsargātām iedzīvotāju grupām. Tie, kuri pārstāv darba devēju organizācijas, pamatā saista to ar "sociālās uzņēmējdarbības" koncepciju.

Gadījumu izpētes rezultāti un politikas pamatnostādnes

Definīcijas būtiskums. Pētītajos gadījumos partneri nebija koncentrējušies uz sociālo inovāciju definīciju. Sociālās inovācijas kā tādas nebija virzītājs vai sākumpunkts, lai izveidotu iniciatīvu. Tas atbilst sešās valstīs veiktās analīzes rezultātiem, kuri netieši norādīja, ka iniciatīvas ar tiešu atsauci uz sociālajām inovācijām atrodamas galvenokārt saistībā ar ESF. Ņemot vērā termina plašo definīciju, par sociālajām inovācijām var uzskatīt daudzus atšķirīgus projektus.

Reaģēšana uz uzdevumiem / problēmām. Atsevišķo projektu kopīgā iezīme ir tā, ka tie drīzāk risina vietējas problēmas, nevis iekļaujas kādā plašākā shēmā. Tas varētu nozīmēt, ka ir iespējams radīt vidi, kas vairāk atvieglo šādas augšupējas iniciatīvas un risina jautājumus, kas vēl nav sasnieguši augstākā līmeņa lēmumu pieņēmējus.

Paļaušanās uz cilvēkiem. Kā galvenais faktors tika minēts programmu izveidē un īstenošanā iesaistīto cilvēku uzņēmība un entuziasms. Taču šī paļaušanās uz konkrētiem cilvēkiem var vājināt projekta ilgtspēju, ja mainās tā vadība. Ciešas saiknes ar citām ieinteresētajām personām un struktūrām varētu nodrošināt šiem cilvēkiem vajadzīgo atbalstu, palīdzot izveidot stingrāku pamatu un nodrošināt ilgāku mūžu šiem projektiem.

Ilgspēja. Iekļaušanās plašākā, strukturētākā ietvarā var palīdzēt individuāliem projektiem būt ilgtspējīgiem ilgu laiku. Tomēr būtu jāsauglabā līdzsvars, lai neliela mēroga pasākumiem ļautu būt elastīgiem.

Ieinteresēto personu iesaistīšana. Pateicoties dažādu grupu iesaistīšanai, tiktu nodrošināta labāka izpratne par pakalpojumu saņēmēju vajadzībām. Šī sadarbība palīdzēs arī abu pušu cerībām kļūt reālākām.

Labāka novērtēšana. Lai gan projektos arvien vairāk tiek prasīts iekļaut virkni mērķu, šķiet, ka maz uzmanības tiek veltīts to novērtēšanai liela mēroga programmās. Ir jāpieliek lielākas pūles, lai nodrošinātu šo iniciatīvu sistemātisku novērtēšanu.

Finansējuma uzlabošana. Daudzas programmas darbojas uz vienreizēju iniciatīvu vai projektu pamata, bet tai pat laikā mēģinot panākt ilglaicīgu ietekmi. Finansējuma sniegšanai būtu jānotiek paredzamāk un ilgtspējīgāk. Turklāt būtu jāizpēta jauni veidi, kā piesaistīt papildu privāto finansējumu.

Papildu informācija

Ziņojums "Social innovation in service delivery: New partners and approaches" (Sociālā inovācija pakalpojumu sniegšanā – jauni partneri un pieejas) ir pieejams: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1354.htm>

Lai iegūtu papildu informāciju, sazinieties ar pētījuma vadītāju Anna Ludwinek: alu@eurofound.europa.eu